

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ

ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

אֵלִישָׁה בֶּנִי – Profetul ca fiu al Celui Unul
(Elisei în contextul misiunii sale profetice)

REZUMAT

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Pr. prof. univ. dr. IOAN CHIRILĂ

DOCTORAND:

MIRCEA GRIGORE GREG

CLUJ-NAPOCA

2025

CUPRINS

Lista de abrevieri.....	Error! Bookmark not defined.
Introducere	Error! Bookmark not defined.
1. Profetismul biblic – perspective generale	Error! Bookmark not defined.
1.1. Noțiuni generale despre profetismul biblic	Error! Bookmark not defined.
1.2. Cine sunt profeții? Care este misiunea lor?.....	Error! Bookmark not defined.
1.3. Raportul dintre profeții nescritori și cei scriitori.....	Error! Bookmark not defined.
1.4. Raportul dintre profeți, societate și autoritatea politică.....	Error! Bookmark not defined.
1.5. Școlile fiilor profeților	Error! Bookmark not defined.
2. Profetul Elisei în cadrul evenimentului profetic iudaic	Error! Bookmark not defined.
2.1. Ilie și Elisei. Slujitori ai Dumnezeului Celui Viu	Error! Bookmark not defined.
2.2. Doi profeți și o relație specială/deosebită	Error! Bookmark not defined.
2.3. Despre moștenire și responsabilitate.....	Error! Bookmark not defined.
2.4. Profetul Ilie și Elisei în raport cu autoritatea politică	Error! Bookmark not defined.
3. Inițierea și activitatea profetului Elisei în slujirea profetică ..	Error! Bookmark not defined.
3.1. Slujirea profetică e transmisibilă de la un profet la altul sau este un dar – chemare a lui Dumnezeu?	Error! Bookmark not defined.
3.2. Cronologia evenimentelor anterioare investirii lui Elisei ca profet al poporului ales	Error! Bookmark not defined.
3.3. Chemarea lui Elisei la slujirea profetică – repere exegetice (3Rg 19,19-21)	Error! Bookmark not defined.
3.4. Cojocul lui Elisei – element văzut al investirii profetice?	Error! Bookmark not defined.
3.5. Ridicarea lui Ilie la cer, succesiunea lui Elisei (4Rg 2,1-18).....	Error! Bookmark not defined.
3.6. Ilie ridicat la cer – context istoric și perspective variate	Error! Bookmark not defined.
3.7. Ghehazi – ucenic obedient în Șunem? (4Rg 4,8–37).....	Error! Bookmark not defined.
3.8. Ghehazi în contextul întoarcerii femeii șunamitence din pământul filistenilor (4Rg 8,1–6.)	Error! Bookmark not defined.
3.9. Ghehazi în narațiunea vindecării lui Naaman, demnitarul sirian (4Rg 5,20–27) ..	Error! Bookmark not defined.
3.10. Elisei – taumaturgul lui Naaman sirianul 4Rg 5,1-19....	Error! Bookmark not defined.

4. Elisei – prefigurator în Vechiul Testament al Mântuitorului Iisus Hristos.**Error! Bookmark not defined.**

4.1. Profetul Elisei ca tipos al Mântuitorului Iisus Hristos în Vechiul Testament..... **Error! Bookmark not defined.**

4.2. Profetul Elisei - Mântuitorul Iisus Hristos – perspective și asemănări..... **Error! Bookmark not defined.**

Concluzii**Error! Bookmark not defined.**

Cuvinte cheie: profetism, profeți scriitori, profeți nescritori, Ilie, Elisei, slujire, chemare, vindecare, moștenire, joc.

Omul a fost creat de Dumnezeu ca act al iubirii Sale nemărginite, Dumnezeu reprezentând Iubirea supremă. Coroana întregii creații – omul nu a experimentat suferința, nefiind supus acesteia, până în momentul în care protopărinții noștri Adam și Eva au săvârșit păcatul strămoșesc al neascultării. Acesta este momentul cheie în care se produce o rupere al legăturii cu divinitatea, care atrage după sine mai multe consecințe sau urmări cum ar fi apariția bolilor și suferințelor.

Este cunoscut faptul că urmările păcatului se desfășoară pe două planuri, material și spiritual. Pe lângă suferința trupească își face simțită prezența și suferința sufletească, aceste două aspecte fiind într-o strânsă legătură.

Totuși, Dumnezeu i-a revelat omului anumite tratamente specifice cu scopul de se tămădui pe sine însuși ca întreg, trup și suflet. În acest sens domeniile medicinei și teologiei sunt variate în diverse terapii medicale și duhovnicești, cu mențiunea că toate acestea e necesar să Îl aibă în centrul lor pe Dumnezeu.

Vindecarea reprezintă un fenomen complex, amplu și îndelungat în care aceste terapii trebuie să aibă un element complementar, și anume: iubirea față de cel aflat în suferință. „Îndrăznește, fiule! Iertate sunt păcatele tale! [...] Scoală-te, ia-ți patul și mergi la casa ta. Și, sculându-se, s-a dus la casa sa. Iar mulțimile, văzând acestea, s-au înspăimântat și au slăvit pe Dumnezeu, Cel care dă oamenilor asemenea putere.” (Mt 9,1-8). Grija față de cei bolnavi reprezintă una din cele mai mari virtuți creștine. Dragostea creștină este fundamentul acestei slujiri a aproapelui, deoarece știm că slujindu-i pe cei bolnavi, Îi slujim Mântuitorului nostru

Iisus Hristos¹. Evanghelia Bunului Samarinean reflectă în mod exemplar punctul de plecare al vieții în Hristos care cuprinde două faze. Într-o primă fază terapeutică rugăciunea reprezintă activitatea principală de curățire a inimii. Cea de a doua fază constituie tămăduirea sufletului și dobândirea stării de nepătimire. Acest demers al tămăduirii este unul complet în momentul în care este atinsă cea de-a doua fază, deoarece ființa umană este pe deplin îndreptată către Dumnezeu și unită în mod integral cu El prin Harul Sfântului Duh.

Referitor la vindecări, fie de natură trupească sau sufletească, nici Vechiul Testament nu este lipsit de astfel de relatări deoarece Iahve, prin pronia Sa divină, intervine în creație asupra făpturii umane pe care încearcă în primă fază să o îndepărteze de păcat, iar mai apoi să o sfințească, acest proces fiind unul foarte complex.

Una dintre cele mai reprezentative narațiuni este cea a vindecării lui Naaman, demnitarul sirian, care, în pofida bolii sale incurabile a fost vindecat de profetul Elisei prin faptul că a intrat de șapte ori în apele Iordanului 4Rg 5,1-19, sau mai mult, narațiunea din Cartea a patra a Regilor în care profetul Elisei, prin puterea lui Dumnezeu îl învie pe fiul femeii șunamite, 4Rg 4,8-37. Cu alte cuvinte putem afirma că vindecarea nu se rezumă doar la trup și duce până la învierea sufletului.

Așa cum în mod firesc, fiecare cercetare are în fundamentul acesteia anumite întrebări ca resort, și cercetarea de față își propune să ofere răspunsuri plauzibile la întrebările formulate mai jos. Acestea sunt următoarele: Cine sunt profeții și care a fost rolul lor în societate?; În ce măsură ”școlile profetice” au influențat societatea?; Care a fost raportul dintre prorocii Ilie și Elisei?; A primit profetul Elisei duhul îndoit odată cu ridicarea lui Ilie la cer?; Poate fi Ghehazi considerat un succesor al profetului Elisei?; Pot fi considerate tămăduirile profetului Elisei ca prefiguratoare a minunilor săvârșite de Mântuitorul Iisus Hristos? Aceste întrebări legitime constituie doar câteva puncte de reflecție pe tot parcursul cercetării asupra cărora vom insista. Este necesar să menționăm că ele nu pretind a fi exhaustive, ci doar indică posibile noi direcții de cercetare.

Încă de la început este imperios necesar să aduc clarificări în ceea ce privește expresia **אֶחָד בְּנֵי** prezentă în titlul cercetării. Această sintagmă poate fi tradusă într-un sens mai larg prin „profetul ca fiu al Celui Unul, a lui Iahve”. În acest concept este prezent sensul de succesiune – filiație. Profeții Vechiului Testament sunt purtătorii de cuvânt ai lui Dumnezeu și

¹ *Medicii și Biserica, Creștinul în fața suferinței și a morții*, vol XII coord. Dr. Mircea Gelu Buta, (Cluj – Napoca: Renașterea, 2014), 5.

chiar fiii ai Lui în sens propriu deoarece Dumnezeu Își manifestă pronia Sa asupra poporului prin ei în mod permanent. Prezența acestui concept în Cartea Regilor nu e singulară, ci îl întâlnim și în 3 Rg 19,10; 22,23; 2 Par 18,22, Nee 9,26.30; Plâng 2,14; Iez 13,4. Scopul acestui concept este să delimiteze contextul profetului Elisei în misiunea sa profetică și să sublinieze statutul său de fiu al lui Iahve. Importanța acestui concept este atestată și de prezența lui în Manuscrisele de la Qumran sau de la Marea Moartă descoperite între anii 1949–1956.

O altă coordonată importantă a subiectului pe care l-am tratat o reprezintă cea a succesiunii profetice vetero-testamentare. În acest sens am încercat să scot în evidență fenomenul profetismului iudaic începând de la Avraam până la profeții Ilie și Elisei. Am pus accent pe slujirea profetică în termeni generali și am dorit să nuanțez rolul și rostul oficiului profetic în societatea respectivă cu toate implicațiile acesteia. De asemenea, în cadrul narațiunilor despre profeții Ilie și Elisei din 3Rg 19,19-21 și 4Rg 2,1-18 am evidențiat caracterul succesoral al darului profetic, care, în cele din urmă provine de la Dumnezeu prin intermediul profeților. Pe de altă parte, această slujire profetică poate fi sortită eșecului în cazul în care eșecul moral este direct proporțional cu eșecul misiunii, în acest sens îl avem exemplu pe Ghehazi, slujitorul profetului Elisei.

Nu în ultimul rând, ultima coordonată abordată în această cercetare, a fost cea a tipologiei hristologice în sensul în care o mare parte a minunilor săvârșite de profetul Elisei, dar mai ales cele cu caracter tămăduitor îl prefigurează pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos în toată activitatea Sa. Acest aspect va fi tratat cu precădere din perspectivă patristică deoarece Sfinții Părinți au sesizat în modul cel mai profund tipologia hristologică a minunilor profetului Elisei.

Tema abordată este una de actualitate deoarece în acest subiect se poate observa lucrarea complexă a lui Dumnezeu de restaurare și tămăduire a omului, după căderea protopărinților noștri Adam și Eva până la venirea Mântuitorului Iisus Hristos în lume.

Dumnezeu, văzând creația înstrăinată și aflată în robia păcatului, dar și din adâncă Lui compătimire față de aceasta nu o abandonează ci din contră, alege din poporul lui Israel pe care îl scoate din robia Egiptului, oameni capabili precum profetul Elisei cu care să conlucreze în acest sens. Putem să îi amintim pe Patriarhii Avraam, Isaac și Iacov ca izbăvitori ai poporului ales însă oamenii rânduiți care împlinesc voia lui Dumnezeu în fruntea poporului lui Israel sunt mult mai mulți.

În Vechiul Testament se poate afirma în mod cert că Dumnezeu este zelos și aspru, dar relația cu poporul ales este mult mai complexă pentru că Dumnezeu nu uită făgăduința făcută lui Avraam, aceea de a înmulți poporul lui ”mai mult decât stelele cerului”, iar în acest sens binecuvântările pe care le revarsă dau mărturie. Binecuvântările au o amploare mult mai mare asupra poporului decât blestemele, acestea din urmă fiind o repercusiune a atitudinii de neascultare și îndărătnicire a unor oameni din poporul ales, sau chiar a întregului popor. Binecuvântările se manifestă în numeroase feluri, de multe ori prin vindecări miraculoase, alteori prin multe biruințe ale poporului asupra celorlalte popoare idolatre.

Exemplele de situații prin care Dumnezeu biruiește natura umană se manifestă de pildă prin tămăduirea diferitor boli cum ar fi lepra, însă acestea sunt doar câteva narațiuni demne de luat în seamă și care merită cercetate în amănunt.

Cuvintele Psalmistului David „Vindecă-mă Doamne, că s-au tulburat oasele mele; și sufletul meu s-a tulburat foarte...”, Ps 6,2-3, surprind condiția întregii umanități, care nu este în starea sa firească, ci într-o stare de suferință. În ceea ce privește minunile și vindecările realizate cu voia lui Dumnezeu de la crearea lumii până în zilele noastre constituie, poate mai mult decât în alte vremuri, un subiect deosebit de important deoarece omul are sădită în ființa lui nevoia de comuniune cu Iahve și dorul după Acesta. Pe de altă parte, țelul creștinismului este îndumnezeirea omului. Hristos, unind în Persoana Sa firea dumnezeiască cu cea umană neamestecate și nedespărțite, l-a readus pe Adam cel căzut la starea inițială, dar mai mult, la deplina asemănare cu Dumnezeu.

Primul capitol cuprinde noțiunile generale legate de curentul profetic vetero-testamentar care abordează teme precum: cine sunt profeții, care este rolul lor în societate? și raportul acestora cu societatea cât și noțiuni despre ”școlile fiilor profeților”. Al doilea capitol este dedicat profeților Ilie și Elisei în care accentul cade pe profetul Elisei în raport cu mentorul său. Aici este dezvoltată relația de succesiune profetică cât și rolul și locul profetului Elisei în cadrul fenomenului profetic iudaic și raportul profetului cu autoritatea politică. Al treilea capitol tratează succesiunea evenimentelor anterioare alegerii profetului Elisei de către Ilie Tesviteanul cât și investirea în slujirea profetică a lui Elisei în sine. Tot în acest capitol am încercat să scot în evidență validitatea darului divin al profeției prin minunile - tămăduirile săvârșite de Profetul Elisei. Al patrulea capitol este rezervat tipologiei hristologice a vindecărilor profetului Elisei cu abordare patristică.

În literatura românească de specialitate tema *Profetul ca fiu al Celui Unul (Elisei în contextul misiunii sale profetice)* – sau teme adiacente acesteia – este menționată în câteva studii², însă la nivel național nu există nici o cercetare extinsă care să abordeze în mod individual acest subiect. Pe această direcție de cercetare a vindecării omului, lucrarea *Terapeutică bolilor spirituale* este mai mult decât o deschidere spre un moment de meditație. Ea reprezintă o invitație la tămăduirea patimilor prin Sfintele Taine ale Bisericii și redobândirea sănătății trupesti și sufletești prin diferite metode terapeutice. Autorul dr. Jean-Claude Larchet a conceput cartea spre a fi soluție în contextul unei societăți moderne care se confruntă cu numeroase provocări. Cercetarea pornește de la premisele antropologice evidențiind patologii existente. În continuare autorul descrie manifestările bolilor spirituale, dar oferă și soluții pentru tămăduirea acestora în vederea redobândirii sănătății integrale a omului. Darul vieții făcut omului de către Dumnezeu se reflectă în iubirea nemărginită a lui Hristos Cel răstignit și înviat din morți.

Când vorbim despre cealaltă direcție de cercetare și ne focusăm asupra profetismului iudaic, regăsim un alt studiu³ al părintelui profesor Ioan Chirilă referitor la Cartea profetului Osea când acesta le vestește nimicirea lor ca popor. Părintele Ioan accentuează faptul că în ceea ce privește Vechiul Testament, profetismul iudaic reprezintă apogeul deschiderii creaturii umane Revelației divine. Fenomenul profetic constituie o pregustare secvențială a veșniciei, profetul reprezentând apogeul firii umane asumat în sens teofanic. Cercetarea se axează pe două direcții complementare și anume: fenomenul profetic asumat de un personaj chemat la această slujire printr-un act revelator, și cel de-al doilea aspect care conduce întreaga creație spre o dimensiune hristologică în ceea ce privește existența sa.

Cercetarea este structurată într-un stil elevat și se adresează atât specialiștilor cât și tuturor celor care sunt interesați de personalitatea și activitatea profetului Osea per ansamblu, ca prefigurator al Domnului Iisus Hristos și a iubirii Sale nemărginite.

Alte două studii adiacente sunt cele ale părintelui profesor Viorel-Cristian Popa⁴ care abordează teme precum vocația și misiunea profetică precum și cea a profeților oratori vetero-

² Această temă a fost abordată însă fără a fi dezvoltată în cadrul unui capitol al tezei de doctorat: Ioan CHIRILĂ, *Interpretarea lui Osea 6, 2 din perspectiva lui „crux interpretum”* în *Cartea profetului Osea. Breviarum pentru o gnoseologie a Vechiului Testament* (Cluj-Napoca: Limes, 1999), 104.

³ Ioan CHIRILĂ, *Vestirea nimicirii lui Israel (6,7-7,2) în Cartea profetului Osea. Breviarum pentru o gnoseologie a Vechiului Testament* (Cluj-Napoca: Limes, 1999), 106-7.

⁴ Tema profetismului biblic a fost abordată și de părintele Viorel-Cristian Popa în cercetarea „*Profeții oratori ai Vechiului Testament*”, Ediția a II-a revizuită și adăugită, (Oradea: Editura Universității din Oradea, 2011) și în

testamentari. Prima lucrare a părintelui Viorel – Cristian Popa, *Profeții oratori ai Vechiului Testament* întărește ideea că mesajul profetic, rostit cu mii de ani în urmă, este în permanență actual, dar în același timp reprezintă o bogată sursă de inspirație pentru creștinii zilelor noastre. Există numeroase similitudini între problemele pe care le-au soluționat profeții acelor timpuri, fiind implicați în totalitate, și problemele societății actuale, încât modelul profeților este necesar. În acest context, tema abordată este una de actualitate, pentru motivul că este necesară reinstaurarea credinței și moralei creștine în cadrul societății per ansamblu, deoarece aceasta este tot mai lipsită de aceste valori creștine.

Autorul lucrării urmărește momentele cele mai importante din viața și activitatea profetului Elisei, iar pe parcursul acesteia îl numește pe profetul Elisei un închinător devotat lui Iahve și un oponent al celorlalte zeități păgâne. Profetul a dus pe tot parcursul activității sale o luptă împotriva idolatriei, care din nefericire nu a putut fi abolită în totalitate. În mod cert, narațiunile referitoare la profetul Elisei îl caracterizează pe acesta ca fiind mai mult un om al faptelor decât un om al cuvintelor. Autorul îl evidențiază pe profet ca un om al dreptății divine, care s-a bucurat în permanență de ajutorul lui Dumnezeu.

Spre finalul lucrării autorul face o prezentare succintă a profetesei Hulda și a profeților anonimi. Lucrarea este concepută într-un stil elevat și se adresează atât specialiștilor cât și tuturor celor care sunt interesați de personalitatea și activitatea profeților vetero-testamentari.

În ceea ce privește cea de-a doua lucrare, „*Vocație și Misiune: Aspecte fundamentale ale profeției vechitestamentare*„, autorul pune accentul pe acești doi termeni: vocație și misiune în contextul profetic. Primul termen este pus în legătură cu slujirea profetică astfel încât se poate afirma că profeții Vechiului Testament au fost prin excelență oameni de vocație. Cu alte cuvinte curentul profetic este asociat unei chemări divine, deoarece Dumnezeu este Cel care îl alege pe cel care va deveni purtător de cuvânt al Lui, în acest caz vorbim de o vocație specială, dar în același timp se poate vorbi și de o vocație universală, cum ar fi chemarea întregii omeniri la viața vesnică.

Atunci când facem referire la termenul misiune în contextul oficiului profetic, autorul are în vedere mai multe coordonate cum ar fi: misiunea profetică, religioasă și social-morală a profeților. Autor dezvoltă, pe rând, fiecare dintre aceste aspecte care sunt deosebit de importante

în activitatea profeților. Punctul central al misiunii profetice constă în propovăduirea lui Mesia, apărarea monoteismului și accentuarea primatului moral în cadrul cultului divin.

De asemenea, în cadrul acestei cercetări, se analizează și anumite caracteristici ale profetismului fals, cât și actualitatea mesajului profetic.

Lucrarea este atent structurată și oferă detalii importante în ceea ce privește caracteristicile oficiului profetic.

Tot în acest context poate fi menționată lucrarea părintelui conferențiar Alexandru Isvoranu⁵, care abordează activitatea socială și religioasă a profeților în care pune accentul pe profeții vechi nescriri (oratori). În prima parte se pune accentul pe termeni și definiții cât și pe alte informații cum ar fi numărul și împărțirea profeților. În continuarea cercetării se enumeră atât prorociile cât și profeții începând cu Moise până la Elisei. Cu alte cuvinte autorul ne invită la o călătorie în trecutul poporului ales pentru a-i cunoaște mai în deaproape pe propovăduitorii monoteismului.

Lucrarea este alcătuită într-un limbaj elevat accesibil publicului larg și tuturor celor care își doresc să cunoască personalitatea unor lideri formatori ai poporului israelit.

Tot în acest areal, amintim de lucrarea părintelui conferențiar Constantin Oancea⁶ în care este abordată atitudinea profetului Ilie în 3Rg 17,1-18.46. Această lucrare amplă își propune să scoată în evidență diferitele reacții și frământări ale profetului Ilie ca reprezentant și purtător de cuvânt al lui Iahve în timpul dinastiei Omrizilor. Lupta pentru adevăr l-a caracterizat pe tot parcursul acestor narațiuni, care îi are ca principali oponenți pe regele Ahab și regina Izabela. Profetul Ilie iese biruitor în competiția de pe muntele Carmel, care, în cele din urmă câștigă de partea sa poporul căzut în idolatrie din pricina casei regale.

O altă cercetare relevantă în acest context este cea a Maicii Eliane Poirot⁷ care ne oferă detalii relevante în ceea ce privește viața și activitatea profeților Ilie și Elisei în cultul bizantin. Pe parcursul lucrării, autoarea oferă o perspectivă hristologică a profeților amintiți, dar în același timp îi consideră pe aceștia ca prefiguratorii ai monahismului. Lucrarea este una amplă și este axată pe manuscrise și ediții ale mineiilor grecești, slavone și românești în prima parte. În cea de

⁵ Părintele conferențiar doctor Alexandru Isvoranu în lucrarea *Profeții vechi și profeții nescriri – activitatea socială și religioasă* (Craiova: Universitaria, 2006) abordează tema profeților mici cu implicațiile lor în societatea acelor timpuri.

⁶ *Portrete biblice din Cărțile Regilor. Profetul Ilie și narațiunea despre secetă (1R 17,1-18.46). Studiu exegetic și hermeneutic* (Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004).

⁷ Maica Eliane POIROT, *Sfântul proroc Ilie în cultul bizantin*, (Sibiu: Deisis, 2002).

a doua parte sunt analizate textele liturgice din marea majoritate a cărților de cult. În ultima parte se pune accentul pe viața și activitatea profetului Ilie în cadrul căreia se accentuează și tipologia hristologică.

Surse bibliografice de actualitate reprezintă și seriile de comentarii biblice care analizează versetele biblice ce fac referire la ciclul profeților Ilie și Elisei sau la narațiunile în care aceștia sunt protagoniști. Printre acestea amintim: Word Biblical Commentary, New American Commentary, Tyndale New Testament Commentary, Pulpit Commentary, Walton, John H. Conti, Marco, and Gianluca Pilara. 1-2 Kings, 1-2 Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther. Ancient Christian Commentary on Scripture OT 5. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2008; Lange, John Peter, Philip Schaff, W.F. Bähr et al. A Commentary on the Holy Scriptures: 2 Kings. Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc., 2008; Michał Karnawalski, Heaven for Elijah? A Study of Structure, Style, and Symbolism in 2 Kings 2:1–18, Peter Lang, 2022; Walter Brueggemann - 1 & 2 Kings_ A Commentary (Smyth & Helwys Bible Commentary)-Smyth & Helwys Publishing (2000) și altele.

De asemenea, un rol important în explicarea sintagmelor teologice l-a avut și bogatele resurse ale dicționarilor de specialitate cum ar fi: The Anchor Yale Bible Dictionary. Edited by David Noel Freedman, Gary A. Herion, David F. Graf et al. New York: Doubleday, 1996 , Elwell, Walter A., and Philip Wesley Comfort. Tyndale Bible Dictionary. Tyndale reference library. Wheaton, Ill.: Tyndale House Publishers, 2001, Freedman, David Noel, Allen C. Myers, and Astrid B. Beck. Eerdmans Dictionary of the Bible. Grand Rapids, MI: W.B. Eerdmans, 2000. VanGemeren, Willem. New International Dictionary of Old Testament Theology & Exegesis. Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1998, Myers, Allen C. The Eerdmans Bible Dictionary. Grand Rapids, Mich.: Eerdmans, 1987 și altele. În sintetizarea concluziilor teologice asupra acestui subiect: McKenzie, Steven, L. 1 Kings 16 – 2 Kings 16, International Exegetical Commentary on the Old Testament; Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2019.

Pe plan internațional abordarea acestui subiect a constituit, în mod evident, o bibliografie destul de bogată și complexă, oferind materialul necesar conceperii unei lucrări cu tema Iahve Tămăduitorul și vindecările săvârșite prin intermediul profetului Elisei. Totuși elementul de noutate pe care îl aduce cercetarea de față în contextul bibliografiei internaționale este împletirea

reperelor de abordare patristică cu informațiile și comentariile biblice și lucrări teologice de actualitate, încercând să realizeze sinteza acestor resurse bibliografice.

Pe tot parcursul studiului biblic în cadrul acestui proiect voi apela frecvent la colecția de volume care întregesc Septuaginta⁸ acest demers este unul necesar fiindcă această colecție amintită mai sus cuprinde o întreagă comoară de informații fără de care acest proiect nu ar putea fi dus la bun sfârșit.

În cercetarea noastră vom pleca de la versetul aflat în, Deut 32,39, „Vedeți, vedeți, dar, că Eu sunt și nu este alt Dumnezeu afară de Mine: Eu omor și înviez, Eu rănesc și tămăduiesc și nimeni nu poate scăpa din mâna Mea!” în care se evidențiază raportul stabilit între Dumnezeu - creație cu tot ceea ce cuprinde el. De nenumărate ori, Dumnezeu le atrage atenția israelienilor și încearcă să îi facă conștienți de statutul lor și de soarta lor în funcție de cum își utilizează libertatea. În funcție de ce vor alege, adică ascultarea sau neascultarea de Dumnezeu Cel adevărat, se va abate peste ei ceea ce s-a abătut peste egipteni, Is 19,22, dar și peste celelalte popoare idolatre și păgâne care au stat în anumite situații împotriva poporului ales de Dumnezeu să Îi slujească. Alt dumnezeu nu există înafară de El și toată atenția trebuie canalizată spre El, vedem, Os 6,1, fiindcă aceasta este singura cale spre tămăduire, lucru evidențiat și în 2 Paralipomena 7,14.

Texte de asemenea importante din profeții Vechiului Testament pe care le vom analiza sunt: 3Regi 19,19-21, 4Regi 2,1-18, 4Regi 4,8-37, 4Regi 8,1-6, 4Regi 5,20-27, 4Regi 5,1-19.

Pe lângă prezentarea temei, contribuția mea constă în aducerea sau o îmbogățirea bibliografiei de specialitate românești cu mai multe lucrări teologice care nu sunt foarte cunoscute publicului larg. În acest timp, bibliografia majoritară și de specialitate provine din vest, de la teologi majoritari, catolici și protestanți, în acest context, bibliografia rusă rămâne deoparte, nedescoperită. Bineînțeles că prin cercetarea pe care doresc să o realizez, îmi doresc să aduc o mică contribuție în dezvoltarea bibliografiei românești de specialitate.

Când vorbim despre acest fenomen al profetismului biblic, putem afirma că își are rădăcinile înfipite adânc în istoria Israelului încă de la Avraam, prin legământul făcut de acesta cu Dumnezeu, continuat apoi sub îndrumarea lui Moise și Iosua cât și a judecătorilor. În cuprinsul tezei am evidențiat și aspectul că odată cu apariția monarhiei acest curent profetic a dobândit noi valențe. În persoana profetului Samuel acest fenomen s-a extins deoarece au fost create și

⁸ Cristian BĂDILĂ et al. *Septuaginta 2 Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1- 4 Regi* (București, Iași: Polirom, 2004), 9.

organizate așa-numitele ”școli ale profeților” în care se desfășurau anumite activități specifice. Localitățile menționate și în Sfânta Scriptură în care aceștia locuiau sunt Rama, Betel, Ghilead, Ierihon, Carmel, Samaria. Mentorii care se ocupau de instruirea lor erau mai întâi Samuel, apoi Ilie și Elisei. Acești ”fii ai profeților” erau instruiți pentru a ști cum să se închine lui Dumnezeu și cum să profetizeze, erau inițiați și în muzica sacră cu acompaniament instrumental. Printre activitățile lor se numărau și studiu zilnic și închinarea lui Dumnezeu, dar aveau de îndeplinit și alte sarcini pentru mentorii lor și pentru Dumnezeu. Putem presupune că aveau de îndeplinit și alte îndatoriri regulate specifice profeților. Un aspect important este acela că depind în mare măsură de caritatea oamenilor. Tot în cuprinsul primului capitol am încercat să conturez o imagine de ansamblu asupra profeților, ca purtători de cuvânt a lui Dumnezeu și am evidențiat importanța pe care aceștia o aveau în societatea respectivă. Toate aceste fapte și concluzii oferă o nouă aureolă în ceea ce privește subiectul profeților și a școlilor înființate de aceștia din Vechiului Testament.

Analizând contextul istoric al profetismului iudaic am ajuns la concluzia că începând de la Avraam, Moise și continuând cu Samuel, Ilie și Elisei acest curent a dăinuit și a luat amploare în rândul populației evreiești. Cu toate acestea, au fost numeroase contexte în care poporul evreu idolatru a avut un mod de manifestare îndărătnic și se îndrepta spre apostazie în mod vizibil. În acest cadru am încercat să evidențiez rolul oficiului profetic în raport cu societatea.

Pe tot parcursul cercetării am evidențiat rolul profetului Elisei în cadrul fenomenului profetic. Putem afirma că acesta reprezintă un exemplu demn de luat în considerare, deoarece, prin atitudinea lui hotărâtă, faptele și minunile sale, acesta devine modelul omului simplu cu frică de Dumnezeu. Acest lucru s-a dovedit prin aceea că, deși nu l-a cunoscut dinainte pe Ilie Tesviteanul, a avut curajul să îl urmeze în scurt timp. Naratorul nu ne spune nimic despre faptul că Ilie l-ar fi chemat pe Elisei să vină după el înainte de a-i arunca cojocul sau după acest gest. Putem presupune din narațiune că lucrurile s-au produs tacit, doar la nivel de gesturi. Din text reiese clar că Elisei a înțeles misiunea la care este chemat, deoarece el îl abordează verbal pe Ilie, spunându-i că după ce își va săruta părinții îl va urma. Profetul Ilie, prin cuvintele sale, întărește cererea lui Elisei, afirmând că este așteptat să îndeplinească o nouă misiune pe acest pământ. Acest aspect, de care am amintit, l-am nuanțat pe baza narațiunilor din Cartea a III-a Regilor cap. 19. Un alt aspect a fost acela de a evidenția relația dintre acesta și mentorul său, Ilie Tesviteanul dar și faptul că atât mentorul cât și succesorul acestuia sunt slujitori ai Dumnezeului Celui Viu.

De asemenea, Elisei a dat dovadă și de credință puternică prin răspunsul oferit lui Ilie în contextul chemării la slujirea profetică. Nădejdea în Dumnezeu, în împlinirea făgăduințelor Sale, în bunătatea fără margini și în dreptatea Sa, dublează și întăresc credința. Harul îndoit al lui Ilie asupra lui Elisei, IV Regi cap. 2, este grăitor în acest sens. Harul lui Dumnezeu lucrează și în fiecare dintre noi numai cu colaborarea voinței noastre și astfel rodește în faptele cele bune pe care le săvârșim.

Se poate observa faptul că ideea Dumnezeului dătător de viață, stăpân al vieții și belșugului, se regăsește în acest context. Elisei urmează exemplul profetului Ilie și în ceea ce privește minunile de hrănire a celor flămânzi. Ne aducem aminte de momentul când Ilie a fost hrănit de corbi, 3Rg 17,6, pe urmă de hrănirea văduvei din Sarepta Sidonului împreună cu fiul ei, 3Rg 17,15-16, dar și de întâmplarea în care Ilie este hrănit de către înger în deșert, 3Rg 19,5-6. Odată cu realizarea succesiunii profetice, Elisei se va îngriji și de acest aspect.

Gestul lui Ilie de a arunca mantia asupra lui Elisei reprezintă un gest unic de investitură în slujirea profetică pe tot cuprinsul Vechiului Testament. Acest act este foarte rar întâlnit, deoarece în general ritualul consta în ungerea propriu-zisă cu untdelemn a viitorilor profeți.

Slujirea la care Elisei este chemat prezintă și numeroase riscuri. Numeroși profeți au fost uciși, alții au trebuit să stea ascunși, iar alții au fost exilați. Relevant în acest context este și pasajul din 3Rg 18,4-13 unde se menționează că împărăteasa Izabela a comis aceste acte sângeroase. Se poate observa din dialogul lui Ilie cu Obadia că și celui din urmă îi este teamă de împărăteasa Izabela. Profeții nu se bucurau de o foarte mare popularitate în rândul poporului deoarece acesta încă avea tendința de a se închina idolilor. Cel care primea această slujire nu avea parte de bunăstare, ci mai degrabă de umilință, iar în cazul nostru, cel care era un fermier prosper a trebuit să fie slujitorul profetului Ilie. Pe lângă toate acestea, chemarea lui Ilie a semnat pentru Elisei schimbarea completă a modului de viață. Decizia lui a venit la scurt timp și a primit această slujire alergând după Ilie.

Actul săvârșit de Ilie este considerat ca o ungere al lui Elisei în sensul figurat, chiar dacă în sens propriu în narațiune nu se menționează de acest aspect. Ceea ce a săvârșit Ilie nu intră în contradicție cu porunca dată lui de Dumnezeu în peștera muntelui Horeb, III Regi 19,14-18.

Mai presus de toate, Cel care i-a adresat chemarea spre slujirea profetică a fost Însuși Domnul Dumnezeu lui Israel și tot El este cel care îi oferă darul profeției prin gesturile lui Ilie. Profetul Ilie se supune Domnului și în acest caz mijlocește între El și Elisei. Ucenicul lui Ilie, la

rândul său acceptă misiunea care reprezintă și o provocare știind că această chemare vine de la Dumnezeu. Această cercetare nu pretinde a fi una exhaustivă deoarece aici în 3Rg 19,19-21 sunt relatate doar câteva aspecte din începutul uceniciei lui Elisei. Celelalte aspecte cât și apogeul narațiunii este conturat în 4Rg 2,1-18.

Aceste narațiuni distincte din cartea III Regi și IV Regi care fac tranziția de la Ilie la Elisei, deschid ușa pentru colectarea de relatări despre acesta din urmă. Ele funcționează împreună pentru a iniția și legitima cariera completă și independentă a lui Elisei. Prima narațiune din 4Rg 2,1-18 cooperează cu cea aferentă din 3Rg 19,19-21 și o dezvoltă pentru a explica modul în care Elisei i-a succedat lui Ilie. Cojocul pe care Ilie l-a aruncat asupra lui Elisei în 3Rg 19,19-21 atesta stăpânirea lui ca însoțitor, dar transferul cojocului nu era permanent, așa cum este în 4Rg 2, unde Elisei preia funcția mentorului său. Prin urmare, succesiunea este prezentată în etape, la fel ca succesiunea lui Iosua la Moise. Narațiunea înalță profeția prin Ilie ca profet paradigmatic. El este un lider, un pionier, un părinte fondator ca Moise. De asemenea, la fel ca în cazul lui Moise, nu există niciun mormânt comemorativ pentru el. Acest lucru se datorează faptului că Ilie nu a murit; el a fost ridicat cu trupul la cer. Elisei este succesorul și moștenitorul profetului și omului lui Dumnezeu prin excelență. El primește darul vederii a doua și acest lucru marchează succesiunea și moștenirea sa de la Ilie. Elisei va muri; el nu este egal cu maestrul său, dar primește o porție dublă din duhul mentorului său. Prin extensie, toți profeții adevărați sunt, de asemenea, moștenitori ai lui Ilie, deși numai Elisei poate pretinde moștenirea darului profetic. Celelalte narațiuni îl arată pe Elisei cum își intră în drepturi în noul său rol de urmaș al lui Ilie.

În același context se pot observa noi direcții de cercetare cum ar fi aprofundarea literaturii rabinice, care constituie o resursă bogată de informații în ceea ce privește modul de interpretare al profetismului biblic, ciclului narațiunilor Ilie-Elisei, cât și posibilele legături nou-testamentare. De asemenea tipologia hristologică și legătura strânsă între profeții vetero-testamentari și Persoana Mântuitorului Iisus Hristos bazată pe literatura patristică dar și pe sursele recente din mediul internațional pot constitui o altă coordonată de cercetare.

Paradigma atitudinii profetului Elisei este una demnă de luat în considerare pentru că prin toate faptele și minunile sale el vine și îi sprijină pe cei suferinzi, pe cei săraci dar și pe cei nevoiași. Credința puternică a lui Elisei și răspunsul fără șovăire la chemarea pentru misiune sunt repere pentru fiecare om. Nădejdea în Dumnezeu, împlinirea făgăduințelor Sale, în bunătatea fără margini și în dreptatea Sa, dublează și întăresc credința. Harul îndoit al lui Ilie asupra lui

Elisei este grăitor în acest sens. Harul lui Dumnezeu lucrează în fiecare dintre noi doar cu colaborarea voinței noastre și astfel rodește în faptele cele bune. Precum Elisei, la fel trebuie să fim și noi creștinii ortodocși, oameni ai faptelor și nu doar al vorbelor indiferent de starea socială pe care o avem. Dacă viața noastră va fi una mai aproape de Dumnezeu precum a profetului Elisei manifestată prin toate vorbele bune și prin faptele cele bune, atunci cu siguranță Dumnezeu nu va rămâne indiferent ci vom simți în viața noastră tot mai mult binecuvântările care vin de la El.

BIBLIOGRAFIE

EDIȚII ALE SFINTEI SCRIPTURI

1. *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, ed. Karl Elliger și Wilhelm Rudolph (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1987).
2. *Septuaginta. Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX*, ed Alfred Rahlfs (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1935).
3. Biblia sau Sfânta Scriptură, ediția Sfântului Sinod (București: EIBMO, 1966, 1975, 1982, 1988 sau 2010).
4. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de ÎPS Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Ed. IBMBOR, București, 2001.

DICȚIONARE

1. BAKER, Warren, *The complete word study dictionary: Old Testament* (Chattanooga: AMG Publishers, 2003).
2. EASTON, M.G., *Easton's Bible Dictionary* (Oak Harbor, WA: Logos Research Systems, Inc., 1996).

3. ELWELL, Walter A., COMFORT, Philip W., *Tyndale Bible Dictionary* (Wheaton, Illinois: Tyndale House Publishers, 2001).
4. FREEDMAN, David Noel, MYERS, Allen C., BECK, Astrid B., *Eerdmans Dictionary of the Bible* (Grand Rapids, Michigan W.B. Eerdmans, 2000).
5. FREEDMAN, David N., *The Anchor Bible Dictionary* (New York: Doubleday, 1992).
6. KITTEL, G., FRIEDRICH G., BROMILEY, G.W., *Theological Dictionary of the New Testament* (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1985).
7. MYERS, Allen C., *The Eerdmans Bible Dictionary* (Grand Rapids, Michigan: Eerdmans, 1987).
8. MYERS, Allen, *The Eerdmans Bible Dictionary* (Grand Rapids, Michigan.:W.B. Eerdmans, 2000).
9. RYKEN, Lenand, WILHOIT, James, LONGMAN, Temper, *Dictionary of Biblical Imagery* (Illinois: InterVarsity Press, 1998).

COMENTARII BIBLICE

1. CLARKE, Adam, *Clarke's Commentary: Second Kings*, electronic ed., Logos Library System; Clarke's Commentaries, 2 Ki 2,14 (Albany, OR: Ages Software, 1999).
2. COGAN, Mordechai, *I Kings: A New Translation with Introduction and Commentary* (New Haven; Londra: Yale University Press, 2008).
3. COGAN, Mordechai, TADMOR, Hayim, *II Kings: A New Translation With Introduction and Commentary* (New Haven; Londra: Yale University Press, 2008).
4. CONTI, M., PILARA, G., *Ancient Christian Commentary on Scripture OT: 1-2 Kings, 1-2 Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther*, (Downers Grove, Il, InterVarsity Press).
5. DAVIS, Dale Ralph, *1 Kings: The Wisdom and the Folly, Focus on the Bible Commentary* (Great Britain: Christian Focus Publications, 2002).
6. DEVRIES, Simon J., *1 Kings, Word Biblical Commentary: Second Edition* (Dallas: Word, Inc).
7. DILDAY, Russell, OGILVIE, Lloyd J. *1, 2 Kings. The Preacher's Commentary series. Vol. 9* (Nashville, Tennessee: Thomas Nelson Inc, 1987)
8. FRITZ, Volkmar, *A Continental Commentary: 1 & 2 Kings*, (Minneapolis, MN: Fortress Press, 2003).

9. HOBBS, T. R., *Word Biblical Commentary: 2 Kings*, vol. 13 (Dallas: Word, Incorporated, 2002).
10. HOUSE, Paul R., *1, 2 Kings, The New American Commentary Logos Library System*; vol. 8 (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 2001).
11. HOUSE, Paul R., *The New American Commentary: 1, 2 Kings*, Vol. 8 (Tennessee, Nashville: Broadman Press, 1995).
12. LANGE, J.P., SCHAFF, P., BÄHR, W.F. et al. *A Commentary on the Holy Scriptures: 1 Kings* (Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc., 2008).
13. LANGE, J.P., SCHAFF, P., BÄHR, W.F. et al., *A Commentary on the Holy Scriptures: 2 Kings* (Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc., 2008).
14. LONG, Jesse C., *1 & 2 Kings, College Press NIV commentary* (Joplin, Mo.: College Press Pub., 2002).
15. LONG, Jesse C., *The College Press NIV Commentary: 1 and 2 Kings* (Missouri, Joplin: College Press Company, 2002).
16. MONTGOMERY, J., GEHMAN, H. S., *A Critical and Exegetical Commentary on the Book Of Kings* (London, New York: T & T Clark International a Continuum Imprint, 1941).
17. MONTGOMERY, J.A, *A Critical and Exegetical Commentary on the Books of Kings* (New York: Scribner, 1951).
18. PATTERSON, R. D., AUSTEL, Hermann J. „*1, 2 Kings*”, in *The Expositor's Bible Commentary, Volume 4: 1 & 2 Kings, 1 & 2 Chronicles, Ezra, Nehemiah, Esther, Job*, ed. Frank E. Gaebelein, (Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1988)
19. SPENCE-JONES, H. D. M., *The Pulpit Commentary: 2 Kings* (Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc., 2004).
20. Steven L. MCKENZIE, *1 Kings 16 – 2 Kings 16, International Exegetical Commentary on the Old Testament* (W. Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 2019).
21. WISEMAN, Donald J., *1 and 2 Kings, An introduction and commentary, Cover title: 1 & 2 Kings, Tyndale Old Testament Commentaries*, Vol. 9 (Downers Grove, Illonis: InterVarsty Press).

VOLUME DE SPECIALITATE

1. ABRUDAN Dumitru, CORNÎTESCU Emilian, *Arheologia biblică*, (Sibiu, EIBMBOR, 2002).
2. BAYLIS, Albert H. *From Creation to the Cross, Understanding the first half of the Bible*. Zondervan Academic, 2010.
3. BĂDILÎĂ, Cristian et al. *Septuaginta 2 Iisus Nave, Judecătoria, Ruth, 1- 4 Regi*. București, Iași: Polirom, 2004.
4. BIZĂU, Ioan, *Liturghie și teologie*, (Cluj-Napoca: Patmos, 2009).
5. BULLOCK, Hassell C., *An Introduction to the Old Testament Prophetic Books* (Chicago: Moody Press, 1986).
6. BUTA, Mircea Gelu. *Medicii și Biserica, Creștinul în fața suferinței și a morții*, vol XII. Cluj – Napoca: Renașterea, 2014.
7. CĂRSTOIU, Justinian. *Sfinții Proroci Ilie și Elisei, prefiguratorii ai monahismului*. București: Sigma, 2005.
8. CHIRILĂ, Ioan, ABRUDAN, Dumitru, SEMEN, Petre, OANCEA, Constantin, ONIȘOR, Remus, BASARAB, Mircea. *Introducere în Vechiul Testament*. București: Basilica, 2018.
9. CIUDIN, Nicolae, *Studiul Vechiului Testament. Manual pentru seminariile teologice* (București: EIBMBOR, 2002).
10. COOTE, R. B., “Yahweh Recalls Elijah”, în *Traditions in Transformation: Turning Points in Biblical Faith*, (Winona Lake, Ind. Eisenbrauns, Edit. B. Halpern and J. D. Levenson, 1981).
11. CUI, Thomas Baochen, *Prophètes, maître et disciple face au Seigneur*, (Saarbrücken; Presses Academiques Francophones, 2014).
12. DANIELOU, Jean, *Simbolurile creștine primitive*, (Timișoara: Amarcord, 1998).
13. GINGRICH, Roy E., *The Book of 2nd Kings* (Memphis, TN.: Riverside Printing, 2005).
14. HARGHEL, Cristian și HARGHEL, Adrian. *Medicina iubirii, Cum să ne vindecăm prin credință*. București: Andreas, 2017.
15. HUBBARD, Robert L. Jr, *First and Second Kings* (Chicago, IL: Moody Press, 1991).
16. ISVORANU, Alexandru, *Elisei Prorocul - chemare, misiune, activitate social-morală și actualitate* (Craiova: Anuarul Universității Craiova X 13, 2005).
17. ISVORANU, Alexandru. *Profeții vechi și profeții nescrise – activitatea socială și religioasă*. Craiova: Universitaria, 2006.

18. LICHTHEIM, Miriam, *Ancient Egyptian Literature*, vol 3 (Berkeley, 2006).
19. LONG, Burke O. *1 Kings: With an Introduction to Historical Literature*. The Forms of the Old Testament Literature. Vol. 9, (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company, 1984).
20. PARKER, Julie Faith, *Valuable and Vulnerable, Children in the Hebrew Bible, Especially the Elisha Cycle*, (Rhode Island: Brown Judaic Studies Providence, 2013).
21. LUMBY, J. Rawson, *1 Kings* (Cambridge: Cambridge University Press, 1886).
22. LUMBY, J. Rawson, *The Second Book of the Kings with Introduction and Notes, The Cambridge Bible for Schools and Colleges*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1891).
23. MACLAREN, Alexander, *Expositions of Holy Scripture: 2 Samuel-2 Kings 7* (Bellingham, WA: Logos Research Systems, Inc., 2009).
24. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, (EIBMBOR, București, 2006).
25. MILGROM, Jacob, "Magic, Monotheism and the Son of Moses," in *The Quest for the Kingdom of God: Studies in Honor of George E. Mendenhall* (Winona Lake, IN, Eisenbrauns, H.B. Huffmon et al., 1983).
26. MOLDOVAN, Alexandru, *Propedeutică biblică: De la patrimoniu la răscoala Macabeilor: cărțile cu caracter istoric II*, (Alba Iulia, Reîntregirea, 2019).
27. OANCEA, Constantin. *Portrete biblice din Cărțile Regilor. Profetul Ilie și narațiunea despre secetă (1R 17,1-18.46). Studiu exegetic și hermeneutic* (Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004).
28. OANCEA, Constantin, *Profețul Ilie și narațiunea despre secetă (1 Regi 17, 1-18, 46), Studiu exegetic și hermeneutic*, (Cluj – Napoca: Seria Bibilca, Nr. 4, Alma Mater, 2005).
29. PENTIUC, Eugen, *Cartea Profetului Osea*. București: Albatros, 2001.
30. PRITCHARD, James B., *Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament* (Princeton, 1969).
31. POPA, Viorel-Cristian, *Profeții oratori ai Vechiului Testament*, Ediția a II-a revizuită și adăugită. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2011.
32. POPA, Viorel-Cristian, *Vocație și Misiune: Aspecte fundamentale ale profeției vechitestamentare*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2009.
33. PROVAN, Iain W. *1 & 2 Kings*, (Sheffield: Sheffield Academic Press), 1997.

34. RUSSELL, Gregory, HAUSER, Alan J., *From Carmel to Horeb: Elijah in Crisis* (Sheffield Academic Press, 2003).
35. SCHMEMANN, Alexander, *Din apă și din Duh*, (București: Sophia, 2009).
36. SCHIRO, Ioseph, *Analecta Hymnica Graeca 10* (Roma: 1972).
37. SKOLNIK, Fred et. al., *Encyclopaedia Judaica*, Vol. 7 (USA: Thomson Gale, 2007).
38. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatică Ortodoxă* Vol. III (București, EIBMBOR, 1997).
39. STULMAN, Louis, HYUN CHUL, Kim Paul, *You are my people. An introduction to Prophetic Literature*, (Nashville: Abingdon Press, 2010).
40. TRESMONTANT, Claude, *Le prophétisme hébreu*, (Paris: J. Gabalda, 1982).

REVISTE DE SPECIALITATE

1. BURCUȘ, M. Teodor, *Aspecte sociale în predica profeților Vechiului Testament*, în *Studii Teologice* an. XLVIII 1966, nr. 9-10.
2. ISVORANU, Alexandru, "Elisei Prorocul - chemare, misiune, activitate social-morală și actualitate", în *Anuarul Universității Craiova*, X 13, 2005.

RESURSE ELECTRONICE

1. BARNES' Albert Notes in Whole Bible 2 Kings 5. Accesat în 28 Mai 2021
<https://www.studylight.org/commentaries/bnb/2-kings-5.html>.
2. BAYLIS, Albert H., „From Creation to the Cross, Understanding the first half of the Bible.” Accesat 29 Ianuarie, 2025
https://bible.org/seriespage/understanding-writing-prophets#P4155_1452246
3. BURNETT, JOEL S. “‘Going Down’ to Bethel: Elijah and Elisha in the Theological Geography of the Deuteronomistic History.” *Journal of Biblical Literature* 129, no. 2 (2010): 281–97. Accesat în 1 August, 2024
<https://doi.org/10.2307/27821019>.

4. HÂRLĂUĂNU, Cezar, „Voia lui Dumnezeu din glasul profetilor”, *Ziarul lumina*, (2009), accesat Noiembrie 2, 2018, <http://ziarullumina.ro/voia-lui-dumnezeu-din-glasul-profetilor-41772.html>.
5. LASINE, Stuart, „Go in peace or Go to Hell? Elisha, Naaman and the Meaning of Monotheism in 2 Kings 5” *Scandinavian Journal of the Old Testament* (2011): 4-5. Accesat în data de 22 Octombrie 2019.
DOI: 10.1080/09018328.2011.568207
6. LUST, J., *A Gentle Breeze or a Roaring Thunderous Sound? Elijah at Horeb*, 1 Kings XIX 12. *Vetus Testamentum*, Vol. 25, nr. 1, 1975, p. 110–115. Accesat în 26 Noiembrie, 2020 <http://www.jstor.org/stable/1517376>
7. ROWLEY, H.H., „Elijah on Mount Carmel,” 199, accesat Octombrie 21, <https://www.escholar.manchester.ac.uk/api/datastream?publicationPid=uk-ac-man-scw:1m2856&datastreamId=POST-PEER-REVIEW-PUBLISHERS>
8. Fr Joseph Gleason, „The Baptism of Naaman” accesat 26 Aprilie 25 <https://theorthodoxlife.wordpress.com/2015/05/10/the-baptism-of-naaman/>